

STADEN SOM GLÖMDE SKRATTA

Tel Aviv, januari.

Natten ligger alldeles stilla över det Heliga landet, med myriader gnistrande stjärnor för vilka våra århundraden är som slagen från en klockas pendel, men bland gränderna gnistrar skotten, och de har redan hörts över en timme. Klockan närmar sig midnatt, pianisten från Gat-Rimmons bar har gått hem, det är tyst. Genom det öppna fönstret hörs bruset från havet, som rullar upp emot stranden med långa dyningar och prasslar med de rosafärgade snäckskalerna i sanden. Fronten håller på att stabiliseras mellan två systerstäder, och fronten löper bara några hundra meter från hotellet, därför hörs skotten mycket klart och nära.

(Skjutningen ökar efter hand, de fristående knallarna från gevär och de bubblande korta serierna från automatpistoler avbryts ibland av tyngre runda detonationer från granater, men det är längre bort.)

Konflikten har stegrats under de senaste dagarna och fortsätter att stegras, det börjar allt mera likna ett riktigt krig, men ett underligt krig ändå, utan verkliga fronter och utan arméer och fanor, ett krig övervakat av polisen som ibland ingriper, oftast inte. För de stupade spelar det naturligtvis inte

någon roll om polisen finns där, och de stupade är inte bara soldater, utan många civila, hittills mest civila, som dör av slumpskott eller mördas på vägarna, därför att man fortsätter att leva som vanligt, trots kriget.

Grannar skjuter på varandra där vid frontlinjen. Tel Aviv är hopväxt med Jaffa, har under en mansålder växt fram ur Jaffa, mycket människorikare och livskraftigare än den gamla arabiska staden. Redan detta övertygar om det artificiella hos denna konflikt: om kriget inte hade varit ett halvkrig, skulle Jaffas femtio tusen araber inte ha startat den här skjutningen mot Tel Avivs tvåhundra tusen judar, som har demonstrerat hur man kan få sanden att blomma. Folk som kan utträtta sådana saker med sina händer är också farliga i krig, och om Haganah inte hade övervakats av mandatregeringen skulle det inte ha varit någon svår uppgift för denna styrka att avskära Jaffa, som ligger isolerat bakom ett djupt bälte av judiska odlingar, och avbryta detta lokala krig. Men arabiska propagandister säger att regeringen är med araberna, och skjutningen fortsätter in absurdum, också denna kväll.

Oron började med kravaller längs stadsgränsen, där arabisk mobb försökte tränga fram först mot hotellkvarteren vid havet, och sedan mot Carmel-torget, men drevs tillbaka av Haganah som hann upprätta en front, innan polisen anlände. Sammanstötningen vid torget kostade judarna ett fyrtiotal sårade, många av polisens skott. Samtidigt började judiskt bohag brinna på andra sidan stadsgränsen, utvräkt på gatan av mobben, och skaror av flyende

judar strömmade över till Tel Aviv, där de fortfarande bor provisoriskt bakom enkla avbalkningar i förstugor och trappor i de tel-avivska husen: några filter på ett klädstreck, spänt tvärs över hallen, bildar hemmets enda värn mot världen. Bakom filtarna är hela flyktinglivet samlat i ett nötskal, med sin hemlöshet och sina frågor. Om man kastar en blick över filtarna, ser man i skenet från en karbidlykta några halvklädda barn, som tittar på en med runda ögon; skriket från en baby följer en uppför trapporna och man har det med sig in i våningen ovanför, när de öppnar för att släppa in en. Tel Aviv är överfullt och det är svårt att få några rum.

Gat-Rimmon Hotel ligger vid Yarkon street, som löper parallellt med strandpromenaden och bara ett kvarter därifrån. Vid gatans otillgängliga ändpunkt i Jaffa står en minaret med rund bönebalkong och flat takkrans. Kulor avlossade från minareten slår ibland ned på Yarkon, som räknas som en riskabel gata av dem som bor längre bort. Högt belägna hus med fönster åt söder är särskilt farliga, och häromdagen blev en liten flicka sårad, när hon satt vid frukosten. Genom badrumsfönstret kan jag tydligt se minaretens topp, och jag böjer mig ned djupare än nödvändigt när jag tappar upp vatten i karet. I kväll utanför hotellporten såg jag hur en spårljuskula från moskén ristade en glänsande linje längs Yarkon i takhöjd, som en eldfluga, jagad av gevärsknallen.

Livet har förstummats bara längs själva stadsfronten, men några kvarter längre bort går det

vidare som vanligt, fastän skjutningen hörs över hela staden. Gamla stadsbor säger att Tel Aviv har förändrats under loppet av ett decennium, sedan de stora arabkravallerna började före kriget, staden har börjat glömma hur det är att skratta, säger de, men under de lyckliga mellankrigsåren, före Hitler, var Tel Aviv den gladaste av städer, med mycket musik och mycket sång. Många som har kommit hit senare har kommit från den stora hemlösheten, och skotten håller dem vakna om nätterna, när de grubblar över framtiden och tänker på den ungdom, som skulle bygga upp denna framtid, men som i dag slösar sitt blod vid fronten. Det avgörande skedet har kommit nu, det finns inte någon återvändo, har aldrig funnits. Därför är det en medveten ansträngning bakom allt vad man gör, bakom själva viljan att leva som vanligt; hos förvaltningens män som drar samhällshjulet runt, hos föräldrarna som fortsätter att besöka konserter fastän deras söner och döttrar står vid fronten, hos kvinnorna som kryper på alla fyra ut på balkongen för att vattna blommorna eller ta ner tvätten.

Man berättar att ungdomen ärligt uppskattar denna hållning hos hemmafronten, dess solidaritet med den gemensamma ansträngningen. Under en Molinari-konsert nyligen klättrade en Haganahpojke upp på estraden och hälsade därifrån patetiskt publiken vars hållning, sade han, gav ungdomen en känsla av säkerhet och styrka: "Vi hälsar er, våra föräldrar..." Konserthuset ligger också nära stadsfronten, och granatkrevaderna kommer ibland dess fönster att skallra.

Varje sabbatsdag är den soliga strandgatan full av promenerande och musiken dånar från de stora kaféerna, men bara hundra meter bort, precis där den stora Allenby road möter strandgatan, går en osynlig gräns, vaktad av några pojkar, och på andra sidan gränsen är stranden fullständigt öde så långt man kan se förbi Manshieh-kvarteren, ända bort mot Jaffas inre hamn, där några segelskepp ligger som feniciska galärer och där bebyggelsen blir tätare och lägre och kättrar upp mot Andromedaklippans krön, den mytologiska klippan . . .

Man svänger av åt vänster från strandpromenaden och fortsätter uppåt längs Allenby road ett kvarter, till hörnet av Yarkon street. Något egendomligt försiggår här: folk som promenerat lugnt förbi kvarteret ökar plötsligt stegen och småspringer tvärs över Yarkon som om någon hade jagat dem, och först när de har passerat gatan återtar de den lugna takten och går som förut. Alla fordon ökar också farten när de passerar denna gata. Yarkon är farlig.

Om man stannar i gathörnet och tittar utför Yarkon street i riktning mot Jaffa, kan man iakttä hur andra figurer rör sig också längre bort på denna gata, men ännu snabbare: stannar vid gathörnet, lyssnar, springer som soldater med en hastig ansats över gatan och försvinner på andra sidan. Där springer också en pojkyting i blå sjömanskostym, en liten en. Mitt på Yarkon tappar han sitt rullband och böjer sig ned för att ta upp det, men fumlar en lång stund. En man rusar plötsligt fram och tar honom i famnen, bär undan

honom, och strax därefter kommer en annan man fram till mig, där jag står vid gathörnet, och han säger något på hebreiska, snäsigt, och det är inte svårt att förstå vad han menar, för han pekar på en trafikskylt som jag lutar mig emot, fascinerad av skådespelet och glömsk: plåten och pelaren har flera märken och hål efter kulor.

Om nätterna, när handelsfartygen på redde har ljusen tända ombord och liknar en främmande stad på andra sidan av en mycket bred flod, är mörkret fullt av ljud som studsar mot husväggarna och bärs vidare av vinden. Nej, man talar inte mycket om detta krig, men det finns överallt och tynger på sinnet som en sten. Det glöder bara ännu, men om ingenting görs för att släcka glöden, kommer snart en kraftig brasa att flamma upp, och många frågar sig när det skall komma och gör sig beredda att möta hotet med egna krafter, så gott det går.

(Inga handgranater mera på tio minuter, men skottlossningen fortsätter med sporadiska gnistor.)

Klockan är redan långt över midnatt när jag skriver detta, och utanför ruvar mörkret. Alla ljud blir särskilt påträngande i mörkret, när staden tigger. Man blir lyhörd och lystrar ofta, men finner sedan att det var bara en motorcykel som for förbi på en gata, eller en avlägsen åskknall. Hur många är vakna nu? Vad tänker de på? En spänning griper tag om staden och stryker bort skrattet. Men om eftermiddagarna ibland kan Tel Aviv försjunka i en sådan frid, en sådan viskande solig frid, att man frågar sig om det verkligen är något krig.

Under sådana timmar är det lugnt på Yarkon,

på gården utanför hotellet leker några småpojkar ett småpojkskrig med jordklumpar och träpistoler, skriker högt: bom-bom! Deras småsyskon är inte heller obekanta med kriget, nyligen frågade en tre-årig pys när åsken gick: "Pappa, är det krig däruppe också?" Det kommer väl, kriget däruppe också... På gården jagar kattorna varandra i exalterade kurvor och jamar som saxofoner, och småpojkar leker, och på hustaken helt nära smäller ibland de riktiga stora bössorna och tystnar igen. Några småflickor hoppar hage på trottoaren: ett-två-tre! Men sedan börjar skotten knalla hastigare och närmare än vanligt, och en gammal kvinna kommer ut från grannhuset och samlar ihop flickorna, som en ängslig höna samlar ihop sina kycklingar före regnet. De dansar alla in genom porten, medan skotten knallar, och den sista av dem har lockigt hår och en röd klänning och liknar en liten prinsessa ur en arabisk saga. Då blir gatan öde.

(Under de senaste minuterna: tre detonationer från fronten, kanske de sista denna natt, det är redan sent).

Man vänjer sig småningom vid allt och finner nya normer för livet, men det är bara ett skal. Man försöker att bedra sig själv, och vet att man gör det, men fortsätter ändå. Solen strålar om dagarna över den gula sanden, och havet gungar, och om nätterna glimmar stjärnorna med oändlig frid. Men antalet döda växer, och en dag, när solen lyser lika grant som vanligt, kommer en liten pojke att bli dödad på denna gata, när han stannar för att ta upp ett rullband som han har tappat.

HELIG BUNKER

En utsändning från Haganahs radio, som fortfarande arbetade illegalt, meddelade i mitten av januari: "Fienden har utvalt Jerusalem som första målet för sina angrepp mot den judiska befolkningen. Största beredskap är nödvändig. De mördande anfällen kommer att fortsätta."

Redan vid denna tidpunkt, halvannan månad efter oroligheternas början, företedde den Heliga staden en underlig tavla, en huvudstad lamslagen av inbördeskrig, uppriven av oro och anspänning, sönderstyckad av barrikader och taggtråd, sjudande av nyheter och rykten, vanställd av kriget, på samma gång hotfull och ömklig, ett administrativt centrum på kryckor, en stad som skulle neutraliseras och förvandlas till en bas för det arabisk-judiska samarbetet, men som överväldigades allt mera av kriget, tills den slutligen sårades i hjärtat — ett heligt slagfält, en helig bunker, som helgonen glömt.

Om kristenhetens esteter under dessa dagar och under de följande månaderna hade kunnat se Jerusalem, som man talade så mycket om men gjorde så erbarmligt litet för, skulle de ha känt sig skakade i sitt innersta.